

SLOVENSKI NAROD

Baja vsak dan pooldna, izvenli maljše iz praznike. — Izsestati: do 33 petiti 4 2 D, do 103 vrst 3 D 50 p, večji inserati petiti vrsta 4 D; notice, poslano, izjave, reklame, prekliti beseda 2 D. — Popust po dogovoru. — Inseratni davek posebej. — „Slovenski Narod“ velja letno v Jugoslaviji 240 D, za inozemstvo 360 D.

Upravništvo: Knjižna ulica št. 5, prilistje. — Telefon št. 304.
Vredništvo: Knjižna ulica št. 5, I. nadstropje. — Telefon št. 34.
Poštnina plačana v gotovini.

Kaj sedaj?

Verifikacijski odbor je razveljavil Radičeve mandate. Slednje se na zakon v zaščito države. S pravnega stališča je razveljavljanje povsem korektno dejanje. S stališča naših državnih zakonov namreč. Pa je tudi razveljavljanje s političnega stališča sila koristno in pametno delo. Kaj bi pomenili verifikacijski Radičevi mandati v narodni skupščini? Skupno 61 poslanec, ki bi neprestano kravalirali. S pomočjo poslanske imunitete bi nadaljevali svoje državi in narodnemu edinstvu nevarne državnepravne akcije. 61 poslanec bi za naše konstruktivno delo bilo mrtvih. Sami so izrekli, da nočejo takega dela, da so proti konsolidaciji države in da im gre za to, da s pomočjo ugodne skupščinske kontrole iz osvobodijo voditelja Stepana Radiča in da nato nadaljujejo defetistično demagogijo proti državi za definitivni razkorj Jugoslavije.

S političnega stališča je verifikacijski odbor storil povsem koristno in smiselno dejanje. Je najprvo pariral nameravano obstrukcijo parlamentarnega dela. Po drugi strani je razgalil politično organizacijo, ki se šest let ni mogla znati v mladi, narodni državi in ki je propovedovala prekucne ideje.

Ali je s političnega stališča miselnost, da trpimo v naši državi politično stranko, kakršna je stranka Stepana Radiča? Ali se niso tej stranki in njenim voditeljskim kolobocijem rogali sami hrvatski inteligenti, ki so šele v jeseni na podlagi lastne intelektualne nemoči priznali republikanski pokret zgolj, ker niso hoteli cepiti hrvatske fronte? Samo ozir na ustvarjeno fronto demagoških Hrvatov je gna hrvatske zajedničarje, hrvatske inteligente, da so priznali Radičeve budalosti in se jim podredili.

Kakor postopa država s privatnimi zločinci radikalno in ni mesta za kaka paterična čuvstvovanja, tako pa je treba, da obračuna tudi politika s političnimi strankami, ki so po svojem bistvu take, da ne koristijo narodu, marveč zadržujejo njegov razvit in napredek.

Kaj sedaj?

Radičevi poslanci bodo morda še takom tega tedna nastopili pot nazaj v Zagreb. Marsikateremu se bo zdelo, da ni dobro, kakor so postopali. Marsikateri se bo spomnil na zapretega Radiča, ki ga še čeka zaslužena kazen. Četudi smo narodna država in si krojimo bodočnost sami, ne, kakor nekoč v Avstriji, kjer so nam tujerodni elementi zankazovali, vendar ni s tem rečeno, da smemo delati, kar hočemo, da ne vplivamo na nas zakon in da je dovoljena protidržavna in protinarodna agitacija. Država potrebuje reda in mir, potrebuje predvsem dela. Ti Radičevi poslanci prideto domov in bodo poročali ljudstvu, kar so videli v Beogradu. Narod bo spoznal nemoč Radičeve stranke, v kratkem izve, da je Radič obsoben. Tudi med hrvatsko inteligenco se bo znanilo, predvsem pa bodo nastopili hrvatski privredniki, hrvatski gospodarstveniki, ki so že sili Radičevih republikanov, ki si želijo aktivnega gospodarstvenega dela v naši državi. Kmet si bo temeljito premislil, ali naj nadaljuje obstrukcijo in defetistično negacijo države, ali naj se v sedanjih gospodarskih krizi in ostrem boju za obstanek še nadalje ekonomira za brezsmiselno Radičev republikanstvo!

Globoke smo prepričani, da nečeno, na z današnjim dnem na Hrvatskem časovni preloženja, da bo razveljavljanje Radičevih mandatov s političnega stališča odločilno politično dejanje življenja na Hrvatskem. Nove sile bodo morale na plan, hrvatska omladina je na jugoslovanski, nacionalni in državotvorni strani! Ta bo stopila na politično pozornost ter začela po želostni preteklosti delati za lepšo bodočnost! Hrvati so danes kakor Stiveni enakopravni Srbom v vsem državnem in nacionalnem življenju, če le hočejo! Hoteti enakopravnost, se zanj boriti, to je vprašanje prave hrvatske politike, in pa tista brezdušna borba proti državi!

Verifikacijski odbor razveljavil Radičeve mandate.

Razveljavljenih je vseh 61 mandatov. — 7 Trumbičevih je potrjenih. — Po burni debati so potrjeni mandati v Sloveniji, razen za mariborsko-celjsko okrožje. — Govor dr. Pivka razpalil klerikalce.

— Beograd, 17. marca. (Izv.) Včerajšnja popoldanska, od 16. do 21. trajajoča seja verifikacijskega odbora je nudila prizore skrajne napetosti in obenem tudi pokazala trdno voljo Narodnega bloka ohraniti v parlamentu delazmožno večino. Na seji sta bila dva važna momenta: prvič burna razprava o mandatih v Sloveniji in drugič končno razveljavljanje mandatov HRSS. Povodom debate o slovenskih mandatih je uporabil posl. dr. L. Pivko priliko, da je v temperamentnem in kritičnem govoru razkril vso dvoiličnost in jezuitsko hinavščino klerikalne politike. Njegov govor je izzval pri klerikalcih ogorčenje in strastne proteste, pri vrh člani Narodnega bloka pa frenetično ploskanje in navdušenje, zlasti radikalni poslanci so govorniku dr. Pivku prisrčno čestitali na njegovem prvem uspehu v narodni skupščini. Radikalni sami so po seji odkrito priznavali, da šele sedaj spoznavajo vso zah bno politiko klerikalne stranke. V radikalnih vrstah se pojavlja posebno ogorčenje proti klerikalcem, ki se na drugi strani svetohlinsko ponujajo v službo Narodnega bloka. Iz govora dr. Pivka so radikalni in vodilni vladni krogi točno spoznali politiko klerikalne stranke, ki je v Sloveniji drugačna, kakor pa v Beogradu. Klerikalci so radi razkriti dr. Pivka v seini dvorani ker besneli in skušali svojo klaverno vlogo prikriti z različnimi medkliti. Govor dr. Pivka je končno klerikalce tako razjaril, da so začeli mahati okrog sebe in da so dvignili tak kraval, da je bil predsednik verifikacijskega odbora dr. Stakić prisiljen sejo za nekaj časa prekiniti.

O včerajšnji v vsakem oziru najvažnejši seji verifikacijskega odbora omenjamo kratko:

Takoj po otvoritvi seje je stavlil predsednik na dnevni red verifikacijskega mandata za mariborsko-celjsko volilno okrožje. Predloženi ste bili dve priporočili: prva od strani samostojne demokratske stranke, oz. od strani volilcev Narodnega bloka in druga od strani SLS. Po govoru dr. Hohneca, ki je obital Narodnemu bloku razne nepravilnosti pri volitvah in ki je strastno napadal objektivno delovanje političnih oblasti za časa volitev, je dobil besedo poslanec dr. Pivko, viharano pozdravljen od večine. V svojem govoru je dr. Pivko odkril volilno agitacijo duhovništva. Duhovništvo je povsod agitiralo za klerikalne kandidate. Govornik se je dalje dotaknil tudi carzanskega podjetja, pristavljajoč, da ga je zato klerikalno častopisje opsovalo z »vohunizma«. Radikalni poslanci so pri tej priliki priredili dr. Pivku viharne ovacije.

Po razveljavljanju Radičevih mandatov na Hrvatskem.

Radić razočaran. — Interniranivoditelji tudi presenečeni. — Ogorčenje v hrvatskih separatističnih krogih.

Zagreb, 17. marca. (Izv.) Vesti, ki so sročili kmalu po končani seji verifikacijskega odbora, okoli 9. došle v Zagreb, so hrvatski separatistični krogi sprejeli z največjo indignacijo in mestoma so bili razočarani, ker so računali, da vlada ne bo tako odločno in konsekvntno izvajala svojega prvotnega sklepa in da vlačina večina ne bo zahtevala razveljavljanja vseh mandatov.

«Hrvat», glavni organ vsch blokaških elementov, je priobčil hujkaj č članek pod naslovom »Ne spadamo skupaj!«. Ta članek je pisan v duhu največje politične strasti, vsebuje razne

nemu edinstvu in za federacijo, odnosno za Veliko Hrvatsko.

SLS pa ostane definitivno osamljena! Tudi to stranko doleti za njeno peklenko rovarjenje v zadnjih letih zaslužena kazen! Tudi v Sloveniji bo razveljavljanje Radičevih mandatov odjeknilo blagodejno. Pokopani so upi klerikalne gospode in stranka se bo ravno tako razletela v teku prihodnjih štirih let, kakor ne bo po teh letih ne duha ne sluha o nekdanji Radičevi slavji!

dočim so klerikalci skušali carzanskega junaka osramotiti.

Na predlog poslanca dr. Brankovića (sam. dem.) je verifikacijski odbor z večino glasov poveljil poseben parlamentarni komisiji nalogo, da preišče nepravilnosti v mariborsko-celjskem volilnem okrožju.

Nepravilnosti v tem okrožju se tičejo predvsem volilnih imenikov. Zupani nekaterih občin so volilnim komisijam predložili stare, od sodišča nepotrdjene imenike. Sam dr. Hohneć je priznal nekatere take slučaje. V celoti gre za ugotovitev, ali je okoli 10.000 za klerikalne kandidate oddanih glasov bilo veljavnih ali ne.

Verifikacijski odbor je nato po krajši debati odobril vse mandate za volilno okrožje Ljubljana - Novo mesto. Živahnost debata se je nato razvila o ljubljanskem mandatu dr. Korošca. Glede tega mandata je verifikacijski odbor zavzel načelno stališče, da so bili volilni imeniki res nepopolni sestavljeni, toda sestava in kontrola imenikov je stvar za to kompetentnega sodišča in se v to kompetenco verifikacijski odbor ne more vmešavati. S formalnega stališča je verifikacijski odbor nato odobril ljubljanski mandat dr. Korošca.

Opozicija, videč pompakino in odločnost vladnih strank, je sklenila zapustiti dvorano. Pred odhodom je poslanec Dragotin Pečić v imenu opozicije prečital kratko, v bistvu brezpomembno izjavo, ki samo protestira proti postopanju večine v odboru. Opozicija je nato v resnici zapustila seino dvorano.

Ko so bili odobreni še mandati za Beograd in Zagreb, je prišlo v razpravo vprašanje verifikacije mandatov HRSS in HZ. Poslanec Milan Simonović je ponovno predlagal, da se naj vsi mandati HRSS razveljavijo na temelju člena 18. o zaščiti države in javne varnosti. Za svoj predlog je kratko utemeljeval s tem, da ti poslanci nimajo v smislu gorenjeve člena bistvene kvalifikacije za izvrševanje poslaniških dolžnosti, ker ta člen jasno določa, da ne more oseba, ki pripada kakikomunistični ali taji organizaciji, izvrševati javnih državnih funkcij.

Verifikacijski odbor je z vsemi glasovi Narodnega bloka razveljavil vse mandate HRSS. Razveljavljenih je 61 Radičevih mandatov.

Verifikacijski odbor je nato potrdil sedem mandatov Hrvatske zajednice. Kot poslanci Hrvatske zajednice so potrjeni: Dr. Ante Trumbić, dr. Ladislav Polić, dr. Ivan Krajac, dr. Bazala, dr. Ivan Lorković in dr. Milan Zantić. Dr. Trumbić ima dva mandata.

Za glavna poročevalca v plenumu narodne skupščine je verifikacijski odbor izvolil poslance Milana Simonovića in poslance Bero Milovanovića. Ta dva člana v dveh dneh sestaviti glavno poročilo, je izročiti v tisk in razdeliti poslancem. Plenarna seja narodne skupščine se vrši po dotedanjih dispozicijah v petek 23. tega meseca.

sten, razočaran in depimiran. Videti je bilo, da so nanj z lo porazno delovala beogradska poročila o razveljavljanju 61 mandatov HRSS.

Državno pravdnštvo je bilo danes primorano, da je od začetka do konca zaplenilo uvodni članek »Hrvata« na temelju členov 93. in 103. kaz. zak., obenem bo uvedlo proti listu strogo kazensko postopanje.

Tudi v Vlaški ulici internirani člani vodstva HRSS so sprejeli poročila iz Beograda in rezultate zadnje seje verifikacijskega odbora z največjim presenečenjem. Nekateri so bili do zadnjega prepričani, da bodo še danes izpuščeni iz internata. Sedaj so vsi prepričani, da ne pozna vlada nikake šale in da je odločena voditi proti njim kazensko preiskavo v »razstrožjem smislu zakona in da se je treba pripraviti na velik političen proces v Zagrebu. V razgovorih z nekaterimi zajedničarji so danes interniranci sami priznavali, da so vesti iz Beograda na nje vplivale zelo neugodno. Ogorčeni so interniranci tudi zato, ker so v Beogradu navzoči radičevci z dr. Trumbićem vred doživeli popoln poraz in niso za njo ničesar dosegli, čeprav so povsod oficijelno in neoficijelno naglašali, da je HRSS za monarhijo in parlamentarizem angleškega tipa.

Klerikalci bi radi uskočili v vlado!

Klerikalci se ponujajo Narodnemu bloku. — Zahtevajo samo glavo — ministra dr. Žerjavo. — Narodni blok to snubitev odločno odklanja.

— Beograd, 17. marca. (Izv.) V kako težavem in naravnost obupnem položaju se nahajajo klerikalci, osvetljuje najbolj dejstvo, da so se pričeli klerikalni posredovalci približevati Narodnemu bloku. Po Franu Žebotu in Franu Smodeju se klerikalci ponujajo Narodnemu bloku za skupno sodelovanje. Klerikalci so pripravljani sodelovati tako s samostojnimi demokrati, kakor tudi z radikali, zato zahtevajo samo — malenkost, pravijo — da izstopi iz vlade minister dr. Gregor Žerjav. Nič drugega ne zahtevajo, samo to, pa so pripravljani na vse, kar se od njih zahteva. To je dokaz, kako silno se boje dr. Žerjava. Že vedo, zakaj! Toda iz te moke ne bo kruha! Narodni blok je to ponudbo kmakomalo odklonil, ker je ni smatral za resno. Nacionalni blok je kompakten in trden in ne potrebuje nobenega sodelovanja, zlasti ne od strani, ki ji teče že voda v grlo, pa bi se rada rešila s smelim skokom iz opozicije v vladni blok. No, za take eksperimente Narodni blok ni dobiti!

PRIHOD ITALIJANSKEGA POSLANIKA V BEOGRAD.

— Beograd, 17. marca. (Izv.) Po 15dnevem bivanju v Rimu, kamor ga je pozval Mussolini, se je vrnil sedaj italijanski poslanik na našem dvoru G. Bodrero v Beograd in je danes stopil v stike z zunanjim ministrom dr. Ninčevićem.

Katoliška šolska stavka v Alzaciji.

— Pariz, 16. marca. Danes dopoldne je po vsej Alzaciji in Lotringiji pričela šolska stavka. Stavko so vzprijeli katoliški duhovniki v znak protesta proti uvedbi brezkonfesionalnih šol v teh okrajih. V šolah v Strassburgu, Colmarju in Mülhausnu stavka ena tretjina, v manjših krajih in vaseh znaša število stavkajočih do 70%. Na kmeth zelo marljivo podpira stavkovno gibanje duhovščina. Duhovniki so se postavili pred šolske vhode in pozivali šolsko dečo, da izostane iz šole. Duhovniki so se pri tem posluževali tudi raznih agitacijskih trikov. Mnogo staršev, ki so bili nasprotni stavki, je sprejelo otroke v šolo in celo v razv. Na nekaterih šolah so se stavki pridružili tudi učitelji.

Ministrski predsednik Herriot je danes dopoldne sprejel deputacijo učiteljev iz Alzacije, ki mu je poročala o šolski stavki. Deputacija je pozvala ministrskega predsednika, da tudi tu izvede določila francoskega šolskega zakona.

Prejetti Alzacije so podrejenim organom v posebni okrožnici dali navodila, da naj roditelji opominajo na določila francoskega šolskega zakona, ki je sedaj veljaven tudi v osvobojenih pokrajinah.

»Agence Havas« javlja iz Strassburga, da je poseben katoliški komite pozval šolsko dečo na tridesetno stavko proti skleru francoske vlade, da se uvede tudi v Alzaciji brezkonfesionalna šola. Prvi dan je stavkalo okrog 25% šolarjev.

VPRAŠANJE DELOVNEGA ČASA V JUGOSLAVIJI.

— Beograd, 17. marca. (Izv.) V pristelnih ministrstvih, to je v ministrstvu za socialno politiko in v ministrstvu za trgovino in industrijo, je postalo sedaj aktualno vprašanje delavnega časa v Jugoslaviji. Obema ministrstvom so predložili stvarni predlogi merodajnih gospodarskih in industrijskih korporacij za redukcijo v naši državi prevelikega števila praznikov. Ugotovljeno je, da praznujemo v naši državi na leto celokupno 150 dni z raznimi prazniki.

Borzna poročila.

Ljubljanska borza.

LESNI TRG.

Hrastovi plohi III. vrste, suhi, fco. meja trans. 3 vga., denar 600, blago 600, zakli. 600; smrekovei blodi, od 30 cm napr. prem. 4 m dalje, fco. nakladna post. blago 260; borove deske, 20 in 30 mm, 4 m, od 17.20 cm šir., I. in II. fco. meja blago 720; remeljen 35-70, 40-80 mm, fco. nakladna postaja blago 600; bukovo oglje, la. vilano, fco. meja. 1 vagon, denar 118, blago 118, zakli. 118; cer, od 1-5 m dolž., 30 mm prem. Dobava, 250-300 m³ mesečno. Cena fco. vagon Sušak. Reflektira se le na obvezne ponudbe.

ZITNI TRG.

Pšenica, domača, par. Ljubljana, blago 475; otrobi, pšenični, drobni, jutra-vreče, fco. Ljubljana, blago 210; otrobi, pšenični, drobni, pol jutra, pol papirnate vreče, fco. Ljubljana, blago 205; otrobi, pšenični, debeli, jutra-vreče, fco. Ljubljana, blago 257.50; koruza, nova, promptna, fco. sremška postaja, blago 182.50; koruza, nova, april, maj, junij, fco. Postojna, trans., blago 260; koruza, nova, def., umetno sušena, fco. Ljubljana, I vga., denar 160, blago 160, zaključki 160; koruzni zdrob, fco. vreče, fco. Ljubljana, blago 400; oves, makedonski, fco. Ljubljana, blago 335; ajda, ajda, fco. štajerska postaja, blago 287.50; proso, fco. Ljubljana, denar 300; bučne pečke, rešetane, fco. hrvatska postaja, blago 500; bučne pečke, rešetane, fco. Reka, neocar., blago 525; krompir, rdeč. kast, fco. štajerska postaja, blago 165; krompir, bel, fco. štajerska postaja, blago 140; krompir, rumen, fco. štajerska postaja, blago 130; čebula, fco. štajerska postaja, blago 360.

2½% drž. renta za vojno škodo den. 155, blago 159; 7% invest. pos. iz leta 1921 denar 64.50, blago 66; Celjska posojilnica, dd. denar 210, blago 212; Ljubljanska kreditna banka denar 235; Merkantila banka denar 111, blago 128; Prva hrvatska štedionica denar 840, blago 846; Slavenska banka Kreditni zavod denar 190, blago 200; Strojne tovarne in Ivarne blago 135; Trboveljska premogokopna družba denar 420, blago 430; Združene papirnice denar 100, blago 12; Stavbene denar 275, blago 283; 4% kr. drž. pos. iz leta 1888 blago 22½, 4½% kr. drž. mel. pos. iz leta 1911, blago 22½, 4½% kr. drž. pos. iz leta 1917, blago 22½.

Zagrebška borza.

Dne 17. marca. — Sprejeto ob 13.

Devize: Curli 11.98—12.08, Praga 184.05—187.05, Pariz 320.50—325.50, Newyork 61.80—62.80, London 297.375—300.375, Trst 253.25—256.25, Berlin 14.775—14.925, Dunaj 0.087—0.089.

Efektli: 7% invest. pos. 1921 63.50—64; 2½% drž. rente 155—156.50, Ljubljanska kreditna 235.—, Centralna banka 17—18, Hrv. eksromptna. banka 133—124, Kreditna banka Zg. 102—104, Hipotekarna banka 65.50—66, Jugobanka 108—112, Prastrediona 840—845, Slavenska banka 74.—, Eksploatacija 53.—, Sečerana 710—715, Isis d. 58—60, Nihag 45—50, Omladina 510.—, Slaveks 168—173, Slavonija 60—61, Trboveljska 415—420, Union, paromlin 485.—

Inozemske borze.

— Dunaj, 16. marca. Devize: Beograd 11.38—11.42, London 34—34.10, Milan 28.96—29.85, Pariz 36.50—36.66, Curli 136.90—137.40. — Valuta: dolar 704.60—708.60, dinar 11.34—11.40, češka krona 20.94—21.06.

— Curli, 17. marca. Današnja borza: Beograd 8.325, Pariz 26.65, London 24.81, Newyork 518.50, Milan 21.15, Praga 15.40, Dunaj 0.007305.

— Trst, 17. marca. Borza: Beograd 39.30—39.40, Pariz 125.75—126.25, London 117.30—117.40, Newyork 24.45—24.50, Curli 471—473, Praga 72.50—73.25, Dunaj 0.0342—0.03475.

Gospodarstvo.

Milica Dular:

Gospodarske krize in njih zgodovinski razvoj v 19. stoletju.

Vsak preokret ima ali karakter akutne krize, ali polaganega prehoda k depresiji, kar je odvisno od več ali manj dobro urejene denarne, kreditne in borzne ustave in od konkretnih nepravil. Dana je možnost, da se depresije omili z dobro žetvijo, povpraševanju v inozemstvu, vojsko. Lahko pa zavzame vsled raznih okolnosti samo karakteristične denarne krize, akutne kreditne in spekulativne krize.

Seveda se pa skuša skrivati krizni pojav še v nadalje. Ko preneha na blagovnih in efektivnih tržiščih skakanje cen, pride hausse - spekulacija v stisko, vendar pa se ne izda takoj izgubljenim. Z zvišanjem kredita se hoče rešiti situacija, dvigajo se diskontne mere; vendar pa pridejo kljub temu notranja gnila podjetja na prdejo do pa mu notranja gnila podjetja kmalu do padca. Posebno nevarna pa je tudi preozka zveza velikih bank z industr. podjetji in njih preveliki angažma. Ta riziko postane za banko velikokrat usodepilen pri čemur pa igra veliko vlogo tudi osebna krivda voditeljev.

Industrija trpi, ker doseže za izdelane proizvode (fabrikate) cene, katere je pred nedavnim časom morala sama plačevati za surovine. Če pa se je odjemalca kontrakti vezalo za daljši, vezani odjem pri fiksnih cenah, nastane vprašanje, če bo zamogel izpolniti svoje obveznosti. Skladističa se prenapolnjujejo, novih naročil primanjkuje. Prične se zopet obupen boj za naročila, ker morajo velika podjetja s tujim kapitalom zaslužiti vsaj za obresti, če ne pojejo preiti v konkurz. Pogosto igrajo vlogo tudi ozirni na nastavljen in delavstvo, da se podjetje ne ustavi ali izvede redukcije. Tendence po kartelih naraščajo. Izjave se Dumping - sistem, doba šmiraj in provizij zopet cvete. Skoro da prevladuje že izjemna trgovina, znizujejo se delavske meze, brezposelnost narašča in zopet smo v štiridaj depresije in gospodarske krize. Objektivno pa so krize tudi blagodejne: narodno gospodarstvo se opravi nesolidnih trvd, napake, ki se pokazajo za časa krize, se odstranjuje, zopet se začne resno kalkulirati in varčevati. Tendence po fuzioniranju postaja močna, pa ne samo v produktivnem življenju, marveč tudi v bančni obrtu.

II.

Naj še v kratkih potezih orisem nekaj velikih kriz v 19. stoletju. Zanimivo je, da so se skoro vse krize na enak način razvijale in blažile.

Angleška kriza leta 1815. Zbog napoleonskih vojn so bila Angliji potrebna neizmerna sredstva za podporo svojih alijancov proti Franciji. Tako so n. pr. angleška državna posojila od leta 1793. do 1815. znašala 427 milijonov funtov šterlingov. Gospodarstvo in trgovina Anglije bi že po preje propagda, da ji niso epohalne iznajdbe Hargreaves, Argwright, Watt itd. omogočile konkurenca na svetovnem tržišču. Prometa je bilo še dovolj, vendar pa so se dosegle zelo nizke cene, na kontinentu se je moralo prodajati celo pod ceno. Kriza se je tudi vedno bolj širila radi kontinentalne

zapore. Po sklenjenem miru so računali angleški fabrikanzi na velik odjem, ki pa je izostal, ker se je tudi na kontinentu radi vojsk oslabila kupna moč. Velikansko je bilo število nezaposlenih, ki pa se je še pomnožilo z odpuščenimi vojniki in mornarji: vprizarjali so celo majhne upore in demoralizacije podjetij. Šele razvoj tehnike, postopna okupacija svetovnega trga in pridobitev kolonij kot nova konzumna tržišča, je Anglijo privedla iz krize.

Doba konjunktura pa ni trajala dolgo časa kljub temu, da je po letu 1815. sledilo še nekaj dobrih žetev. Po depresiji so se finančno opomogli zlasti srednji sloji in povečali s tem tudi konzum. Produkcija je imela dober odjem, zanetila pa je večjo podjetnost in zavedla veliko ljudi v gorstasne spekulacije. Gradile so se cestne železnice, kanali, plinarne in banke; vendar pa je ostalo še veliko neinvestiranega denarja v deželi, katerega so pozneje uporabili kot posojilo Južni Ameriki in v nakup tamošnjih zemljišč s tem si je Anglija pridobila južno - ameriško tržišče za svoj konzum. Lahkomišelnost podjetnost pa je ustanovila tudi veliko novih, - notranje gnilih podjetij, ki so začela kmalu propadati. S tem je bil zadan signal novi krizi v letu 1825.

Južno - ameriške države tudi niso bile konsolidirane, vedni politični boji niso dopustili notranje ureditve, Angliji so na mah izostale obresti za posojeni kapital. Tako se je polagoma začelo pomanjkanje kredita, diskontna mera se je zviševala. Produkcija kriza je prešla v akutno kreditno krizo, ki je povzročila splošno paniko, ker je vse hotelo realizirati. Tako je v šestih tednih propadlo 70 provincialnih bank. Država je skušala krizo omiliti z inozemskimi posojili, kar se ji pa ni posrečilo. Ker je imela angleška trgovina ta čas že velike in razširjene zveze na kontinentu, se je kriza prenesla tudi tja. Zadnji udarec pa je bil podan še s poznanim polomom spekulacije z bombazem. Sanacija je trajala dalj časa in se je zlasti Anglija opomogla z nekaj dobrimi žetvami in ustanovitvijo novih podjetij, posebno na transportnem polju. Doba hausse je trajala do

leta 1826.

ko imamo zopet zaznamovati krizo.

(Konec prih.)

g Tržna poročila. Na tržiščih sosednih držav so začele padati cene perutnine in prašev. Zato so naši izvozniki v velikih skrbih, ker si ne upajo kupovati po cenah na domačem trgu. Padanje cen je posledica porasta naše valute in večje produkcije v sosednih državah. To padanje cen lahko zmanjša našo domačo produkcijo, ker se producenti ne morejo zadovoljiti z majhnim zaslužkom. Zato so tudi cene živinskih potrebščin v naši državi visoke. Zastoj v svinjereji in trgovini s perutnino pomeni za naše gospodarstvo ogromno škodo. Za splošno gospodarsko bilanco Jugoslavije bi bilo bolje, če bi izvažali več prašev nego turščice. Tržišče vina. Seljaška vina so na domačem trgu večinoma razprodana. Cene so notirale okrog 5 Din. V Vrhu so ostale cene neizpremenjene. Tu se plačuje belo vino 9-10 odstotno po 5 Din liter. Promet je bil prejšnji teden živahniji, do-

šin po črnem vinu »Otolec« ni bilo povpraševanja, dasi ga ponujajo po 3-4 Din. Dalmatinska bela vina notirajo 5.50. vina v okolici Maribora 7.50-8 Din. V Avstriji je trgovina z vinom zelo slaba. Povpraševanja je malo. Cene notirajo v okolici Kremsa 7 do 9 odst. iz 1. 1923 in 1924 S. 1-1.20, 9 do 11 odst. S. 1.40. Situacija na Madžarskem se bistveno ni izpremenila. Nekaj kupčij zadnje dni je preprečilo nadaljnje padanje cen. Nova vina notirajo 700-800, vina iz 1. 1923 pa 900-1000 mK. Tudi na Češko slovaškem je trgovina z vinom slaba. 12 odst. italijanska vina notirajo 560 Kč za hl, vina iz 1. 1924 v okolici Bratislave plačujejo po 6.50-8.50, vina iz Prikarpatske Rusije notirajo 5.50-6 Kč liter. Izvoz vina iz Rumunije je slab, pa tudi domača trgovina ni na boljšem. V okolici Arada notirajo

nova vina 1-1.20 lejev, v Banatu 9-10 in 11-12 odst. stara vina 10-12 lejev liter. Na vinskem tržišču Nemčije ni le zastoj, nego tudi nazadovanje. Temu je krivo z ene strani pomanjkanje denarja, z druge pa velika konkurenca inozemskih vin, ki so cenejša kot nemška. Prodaja nemških vin v inozemstvu je tudi omejena. Francosko tržišče je povsem mirno. Cene so čvrste. V Bezienu notirajo 9-10 ost. črna vina 50 do 60 fr., v Monsellierju in Narboni 8-12 odst. 47-65 fr. hl.

Železniški material iz Nemčije. Naš reparacijski oddelek v Wiesbadenu sporoča, da dobavi Nemčija še tekom tega meseca na račun naših reparacij 600 potnih in tovornih voz in 25 lokomotiv normalnega koloseka.

morebiti tudi posledice dejstva, da je začelo človeštvo zadnja desetletja v ogromnih količinah izkoriščati električno energijo. Vsa zemlja je preprežena z električnimi žicami, ki dobivajo energijo iz močnih dinamo-strojov. Te ogromne sile, združene z onimi tajnimi ki so skrite v zemlji, povzročajo pomnenu ameriškega učenjaka tako pogoste potrese. Nedvomno je električna energija navzlic velikim uspehom moderne znanosti in tehnike še vedno zagonetka in ni izključeno, da človeštvo goji v nedrhih kat, ki tako vneto mobilizira to zagonetno naravno silo. Kdo ve, kaj se nam utegne nekega dne zgoditi, če bo znanost v tej smeri še bolj napredovala in če bo zemlja tako elektrificirana, da bo opravljala vse dela elektrifikacije, če so potresi res v zvezi z napredkom elektrifikacije, kar ni izključeno, bo treba narčne elektrotehnikove temeljito revidirati, ker si utegnemo nakopati na glavo zlo, ki odtehta vse prednosti elektrifikacije. Človek v svojem zavojevanju prirode ne sme iti predaleč, sicer se mu priroda kruto maščuje po zakonih, ki jih človeški razum ne bo nikoli doumel.

Sleparski ženini.

Nemčija je polna vdov in deklet, ki bi se radi poročile. Kar nekaj za moški in ako katera vдови žena, je vsa srečna ona in njena družina z njo. Pa tudi ženinov ne manjka. Oglašajo se v družinih, kjer je kaj premožja. Tak nepričakovno dobi ženin sprejet navadno zelo ljubozno, posrebovanje, ako se predstavi kot izobraženec, tehnik, jurist, mehanik, podjetnik. Izredno milostjo se čuti družina počaščeno, ako si pridene z oblačov padli mladi mož prijetne zunanosti in lepih manir na primer plemiški naslov: baron. V republikanski Nemčiji se še visoko cenijo plemiški pridevki. Takle ženin se uživi v družini in spretno izvaži iz nje večje vsote denarja, potem pa mora neki dan nemudoma, brzjavno pozvan, da le odpotovati. Odide z glinljivim slovom in zagotovilo, da se skoro vrne - pr ga ni več. Takih slučajev je že na tisoče in tisoče.

Neki mlad malopridnež, znan pod imenom »der schöne Oskar«, se je tekom treh mesecev zarobil z 28 dekleti in vse obral za znatne vsote. Sedaj je slepi Oskar pod ključem.

Koncem leta 1918. je bilo v Nemčiji šeststotisoč vojnih vdov. Deklet, ki se niso megle poročiti tekom vojne, je bilo nad 2 milijona. V Berlinu je bilo leta 1920. porok 53.000, lara pa samo 30.341. Berolinski dnevniki prinašajo ob nedeljah vsak po 300 ženinovih ponudb najmanj. Sredi ta o ogromnega števila po poroki koprneči žensk se je z lahkoto razvil sleparstvo mladih ženinov in ogromno družin je bilo ogoljufanih za velike svote. Listi predlagajo, da bi vlada ustanovila posredovalnice, potom katerih bi lahko prišlo do postenih in resnih porok. Tačas pa imajo mladi lepi sleparji še zelo ugodno polje, da si s zarokami pridobivajo velike prijeme.

Darujmo za sokolski Tabor!

Glavni urednik: RASTO PUSTOSLEMSEK.

Odgovorni urednik: VLADIMIR RAPUS

To in ono.

Poskušen samomor perzijske princeze.

Nedavno je bila v Parizu prijeta perzijska princeza Marija Mirza Kadža, čije aretacijo je vzbudila v francoski prestolici posebno pozornost. Princeza je bila prijeta na podlagi suma, da je osleparila več trgovcev za ogromni znesek 6 milijonov francoskih frankov. Ovdal jo je neki tvorničar avtomobilov, pri katerem je ta naročila avto za 80.000 frankov. Princeza je vzela avto na upanje in je po zaradnem roku tovarni vedno znova zagotavljala, da avtomobil plača kasneje. Končno se je rdeča tvorničarju zaveda preneuma in je princezo ovdal policiji. Tekom naslednjega dne se je priglasilo več manj nego 60 upnikov lahkoževne princeze, ki je vodila najrazkošnejše življenje ter kopila dolgove na dolgove, ne da bi uniki prešli le vinarja.

Kriminalni uradniki, ki so bili odposlani, da primejo visoko aristokratino, te niso našli več doma. Šele ko je bil prijet njen brat, ki je bil soudeležnik pri sleparijah, so izsledili tudi princezo, skrivajočo se pri eni njenih prijateljic. Pravo, odnosno dekliško ime princeze je Marija Frankovska. Je navadna Poljakinja in se je povodom svojega bivanja v Parizu seznanila s perzijskim princem Rakazinom Mirzo Kadžem. Ugladni tuje iz daljnega Vzhoda se je zaljubil v lepico Poljakinjo in je zaprosil za roko. Zakonski načrt mladega princeza so sbrva naleteli na velik odpor, za kaj princ je branec perzijskega šaha, ki o poroki mladega moža ni hotel ničesar čuti. Princ pa se ni udal ter se navzile čopu svoje rodbine poročil z Marijo Frankovsko, ki je postala perzijska princeza.

Pred približno dvema letoma se je princ ločil od svoje žene, Marija Frankovska pa se je še vedno pazivala princeza Kadža, izjavljajoč, da je njena ločitev po francoskem zakonu pač pravno ljvna, ne pa po perzijskem. Perzijski zakon namreč smatra zakon za nerazdružljiv. Navzile temu, da je bil ločen, je imel še vedno odnose z Marijo Frankovsko. Šele pred kratkim je ta od njega prejela pismo iz Newyorka. Kakor izpoved je princeza, je odšel njen soprec z avto v Ameriko, da proda, del svojih rodbinskih dragocenosti in na ta način poplača dolgove svoje žene, ki so doslej že nbo tično višino. Pri zaslišanju je obupana Mir-

za trdovratno vztrajala na izjavi, češ da ni hotela nikogar oskodovali in da je imela trden namen svoje dolgove poravnati. Ta njena izjava pa je v nasprotju z dejanskim stanom, zakaj princeza je pri pariških juvelirjih neprestano jemala na kredit dragocenoosti in jih takoj nato prodala za razmeroma malenkostno svoto.

Preiskovalni sodnik je zato odredil aretacijo princeze in je izdal ukaz, da jo prepeljejo v zapor Saint Lazare. Lepa Mirza je nenadoma obledela ter je zahtevala kozarec vode. Ko ji je kriminalni uradnik prinesel vodo, je vzela iz torbice malo dozo, jo odprla ter natresla bel prašek v kozarec. Se predno pa je mogla strup zavžiti, ji je uradni kozarec iztrgal iz rok. Da prepreči drug samomorilni poizkus, so princezo preiskali. V ročni torbici so našli nabasan revolver. V nogavici je imela skrit medaljon, čigar vsebina je vsebovala dozo morfija. Jtelnico sedaj strogo nadzorujejo.

Zanimivo je, da je med oskodovalnimi tudi sobarica princeze. Piše se Olga Rayovska in je bila svoječaso komornica pri princezi Jurjevski, soprogci Aleksandra III Rayovska je svoječaso posodila princezi vse svoje prihranke v znesku 30 tisoč frankov.

Zakaj je toliko potresov?

Letos čujemo neprestano o potresnih sunjih. Po zadnjem veličanskem potresu na Japonskem se je zemlja že neštokrat stresla zdaj tu, zdaj tam. Tudi v naših krajih smo čutili zadnje čase več manjših potresnih sunkov. Potresi se torej nedvomno množijo. O tem čudnem pojavu daje ameriški učenjak Charles Hallon zelo zanimivo pojasnilo. Po njegovem mnenju je začela zemlja zadnja leta čedalje bolj delovati, kar je baje v zvezi z ogromnim napredkom moderne tehnike na polju električne energije. Če smatramo zemljo, pravi washingtonski učenjak, za ogromni magnet in njeno skorjo jo za armaturo kolosalnega dinamostroja, čigar energija je solnce, moramo pogoste potresne sunkove v tem slučaju pripisati dejstvu, da je naša zemlja prenatrjena z elektriki. To izobilje električne energije razkraj razne snovi, ki tvorijo zemeljsko površino. Ta proces pa rodi nove zaloge električne energije.

Hallon je mnenja, da potresi ne nastanejo samo na ta naravni način, nego da so

Najnovejši modeli

ravnokar došli v modnem salonu

Stuch'y-Maške

LJUBLJANA.

Zidovska ulica št. 3

Cene nizke. — Preoblikanje in predelanje se izvršuje točno.

SPOMLADANSKE OBLEKE

iz prvovrstne in najboljega angleškega blaga izdeluje po meri in po najnovešem kroju

ŠTEVO GOMBOC

modni salon za gospode

Ljubljana, Aleksandrova cesta 9/II.

Oglejte si bogato izbiro! Zahtevajte proračun!

Dajem tudi na obroke!

Točna izvršitev! 808 Nizke cene!

Zahvala.

Ob težji izgubi, ki nas je za leta z ločitvijo naše nedvse ljubljene, nepo abne matere, stare matere, tete, tašče in svakinje, gospe

Antonije Klementsčitsch

nam je došlo od vseh strani toliko izrazov iskrenega sočutja, da se nam ni moglo vsakemu posebej zahvaliti. Blagovoljijo mi val, ki so z nami sočustvovali, darovali rasno cvet in ter jo v tako čast em številu spremili na njeni zadnji poti, sprejeti tem potom našo najsrčnejšo zahvalo.

Ljubljana, 17. marca 1925.

Zalujochi ostali.

Strojarska in ličarska delavnica

Ivan Bricej, Dunajska c. 10,

se priporoča izvršitve točno, cene zmerne. 1798

L. Mikuš

Ljubljana, Maršova 15

1. javna vroja zbirga dozna tov in solnčnikov ter sorodnih pokli.

Popravila se izvršujejo točno in solidno.

Za staro in mlado

dobite vse knjige

mladinske pravljice in legende, za malčke veliki izbr so slikanice z domačimi in tujimi živalmi ter razne romane in povesti za odrasle v veliki izbiri v

NARODNI KNJIGARNI

PRE ERNOVA ULICA

Službe

Več krojaških pomočnikov

se sprejme za veliko in malo delo in delo na dom. — Stevo Gomboč, modni krojaštvo, Ljubljana, Aleksandrova c. sta št. 9. 809

Vrtinar

srednjih let, neozvečen, rezen, marljiv, z večletno prakso, išče nastop službe takoj. Ponudbe z označenim plačom na Franojo Zvonar, Pletina-Sevnica, Slovenija. 800

Kovinobrusseče

(Metallschleifer) trazi odmah »Antica« talionica kovina, tvornica armatur in metalne robe u Zagrebu, Palmotičeva ulica br. 68. 800

Pont

Matematiko poučuje za zmeren honorar akademik. — Ponudbe pod Matematika 10 na upravo »Sl. Narod«. 794

Stanovanja

2 mebloveni sobi

z eno posteljo ter električno razsvetljavo — odmah. — Naslov pove uprava »Sl. Narod«. 807

Stanovanje

cne ali dveh sob s kuhinjo se išče za ta o. — Ponudbe pod »Dobro plačilo 706 na upravo »Sl. Narod«. 805

Prodaj

Prodeje se pekarna

sa inventarom i lokalom radi drugog poduzeca, vrlo jeftino. — Upitati: Franojo Uđika, Kustošija 6, kraj Zagreba. 805

Vsa oprava za trgovino

z mehanim blagom se po ugodni ceni proda — Ponudbe pod »Fudel in police 794 na upravo »Sl. Narod«. 794

Napredaj

65 cm širine polnojarmenik z vso opremo, nov, za 60.000 Din: 50 cm širine poravnalnik (Ab-richtmaschine) — z vso opremo za 10.000 Din: 50 cm širine tristranski obelbelni stroj za 30.000 dinarjev. Vse v dobren stanju. — Ponudbe pod »Polnojamnik 795 na upravo »Sl. Narod«. 807

Ku'm

Srebrne krone k. m. — Ponudbe pod »Plam dobro 68/L na upravo »Sl. Narod«. 807

Razno

Avtorske pravice

in patente kupuje in prodaja, oziroma posreduje njih nakup in prodajo. — Gospodarska pisarna in družba z o. z. v Ljubljani, Wolfova ulica št. 1, II. nadstropje. 38/L

VSAKOVRSTNE KLOBUKE

Nakitene od Din 120.— naneti pri STUČLY, MASCHKE, Ljubljana, Zidovska ulica. 69/L

Ivan Magdič,

krojač, Ljubljana, Gledališka ulica 7 — se priporoča za spomladansko zono. 67/L

»Gon«

nov preizkušen in edino siguran lek proti kapavici (tripier) ter zastarelemu (kroničnemu) tripiertu ter vnetju mehurja. Za popolno ozdravljenje treha šest lončkov. Vsa lončkov z navodilom stane 45 Din. — Proizvajatelj in pošti razposilja tudi na zdravniški predpis lekarna Penić, Zagreb, prešić, Hrvatska. 99/T

PREMOG

trboveljski, i bojski, črnomalški, drva, lesovinski drva, oglje, blazinske blazine dobavi »ILIRIJA« Ljubljana, Maršova 8 Tel. 220. — Plačilo tudi na obroke. 163/T

Otroški vozički

spoltni in luksuzni, po najnižji ceni in največji zagoni. Proda na obroke, ceniki franko. — T. bura, F. B. L., tovarna dvokles in otroških vozičkov, Ljubljana, Karlovska c. 4. 66/L

Ne remičnine

napradaj po nizki cen. Lokomobila 46-50 HP: kuri se z zaganjanjem. Polnojarmenik 75 cm širok, cirkularna žaga — vse v dobrem stanju, malo rabljeno od leta 1923. — se odda radi preselitve. Takojšnji nastop. Cena za vse skupaj Din 500.000. Od železnice dist. minut oddaljeno, ob okrajni cesti, krasna lega, prostora dovolj za les. — Pismene ponudbe pod »Nizka« cena 804 na upravo »Sl. Narod«. 797

Parna žaga

napradaj po nizki cen. Lokomobila 46-50 HP: kuri se z zaganjanjem. Polnojarmenik 75 cm širok, cirkularna žaga — vse v dobrem stanju, malo rabljeno od leta 1923. — se odda radi preselitve. Takojšnji nastop. Cena za vse skupaj Din 500.000. Od železnice dist. minut oddaljeno, ob okrajni cesti, krasna lega, prostora dovolj za les. — Pismene ponudbe pod »Nizka« cena 804 na upravo »Sl. Narod«. 797

Za spomladansko sezijo

se priporočam cenj. damam in gospodom v napravo kosutov, oblok, paviljonov itd. po najnovejših vzorcih in zmerni cen. Delo točno in solidno.

ALOJZIJ LOMBAR

krojaški atelje za dame in gospode Spodnja Šiška.